

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Кафедра психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін
факультету забезпечення оперативно-службової діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Національної академії
Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
генерал-майор **Олександр ЛУЦЬКИЙ**
[Підпис] 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ООК 06 «Методика викладання у вищій школі»

обов'язкова
для набору 2020 року

Ступінь вищої освіти: доктор філософії

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону

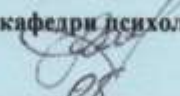
Спеціальність: 252 Безпека державного кордону

Форма навчання: денна

Робоча програма дисципліни «Методика викладання у вищій школі» для ад'юнктів за спеціальністю 252 «Безпека державного кордону».

Розробник: начальник кафедри, доктор педагогічних наук, професор Валентина МІРОШНІЧЕНКО

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін
Протокол від «31» серпня 2020 року № 2

Начальник кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін
полковник Валентина МІРОШНІЧЕНКО
«31» 08 2020 року

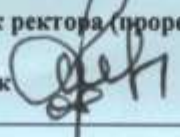
ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми ~~Безпека державного кордону~~
працівник Володимир КИРИЛЕНКО
«30» 08 2020 року

Керівник групи забезпечення зі спеціальності ~~Безпека державного кордону~~
полковник Дмитро КУПРІЄНКО
«30» 08 2020 року

Начальник науково-дослідного відділу
полковник Юрій ДЕМ'ЯНЮК
«30» 08 2020 року

Начальник навчального відділу
полковник Андрій СОРОКА
«30» 08 2020 року

Заступник ректора (прооректор) Національної академії з навчальної та наукової роботи
полковник Сергій БЛЯВЕЦЬ
«30» 08 2020 року

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Д1.7 «Методика викладання у вищій школі»

Тип дисципліни	Обов'язкова дисципліна
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Мова викладання	Українська
Семестр	4
Кількість встановлених кредитів ЄКТС	3,0
Форми навчання, для яких викладається дисципліна	Денна

Мета вивчення навчальної дисципліни – надання ад'юнктам цілісної системи педагогічних знань, умінь і навичок з методики викладання у вищій школі, які необхідні у професійній діяльності офіцера з рівнем кваліфікації «доктор філософії з безпеки державного кордону»; розвиток у офіцерів магістратури здатності успішно застосовувати набуті знання та уміння у повсякденній та професійній практиці при розв'язанні педагогічних ситуацій, пов'язаних з навчанням, вихованням та іншими аспектами роботи з персоналом; розвиток в офіцерів ад'юнктури здатності до самоосвіти та саморозвитку.

Завдання навчальної дисципліни – формування системи знань щодо теоретико-методологічних та методичних засад методики викладання навчальних дисциплін у вищій школі, чинників та тенденцій розвитку вищої освіти в умовах суспільства знань у глобальному та регіональному контекстах; формування системи умінь щодо використання сучасної методології, методик та методів порівняльно-педагогічного дослідження у процесі підготовки дисертаційної роботи, її апробації та у подальшій професійній діяльності; розвиток системи навичок щодо виокремлення актуальних проблем розвитку сучасних систем вищої освіти та особливостей методики їх викладання; інтерпретації педагогічних досліджень, оцінки можливостей їх застосування та можливих ризиків їх упровадження у вітчизняному освітньому просторі, з'ясування та науково-грамотного формулювання перспектив подальших досліджень у галузі вищої освіти.

Завдання вивчення навчальної дисципліни – формування системи знань щодо теоретико-методологічних та методичних засад методики викладання навчальних дисциплін у вищій школі, чинників та тенденцій розвитку вищої освіти в умовах суспільства знань у глобальному та відомчому контекстах; розвиток системи навичок щодо виокремлення актуальних проблем розвитку сучасних систем вищої освіти та особливостей методики їх викладання; інтерпретації

наукових досліджень, оцінки можливостей їх застосування та можливих ризиків їх упровадження в освітньому просторі, ознайомлення з найбільш важливими питаннями загальних основ дидактики, теорії виховання з позицій сучасного підходу.

Результати навчання

Ад'юнкт, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен:

знати:

теоретико-методологічні основи викладання як галузі наукових знань;
теоретичні та технологічні засади освітніх змін у глобальному та відомчому контекстах;
чинники (суспільно-політичні, суспільно-економічні, науково-технологічні, культурно-історичні) розвитку освіти в умовах суспільства знань;

тенденції інноваційного розвитку вищої освіти в Україні щодо: трансформації місії освіти в сучасному суспільстві; інновацій у забезпеченні якості вищої освіти; інновацій в управлінні вищою освітою; інновації у кадровій та фінансовій політиці у вищій освіті; освітньої політики міжнародних організацій;

предмет, завдання, основні категорії та актуальні проблемами методики викладання у вищій школі;
організаційні форми навчання у ЗВО, особливостями підготовки викладача до проведення різних форм занять;
види педагогічних ситуацій у вищій школі та методику їх розв'язання;
типологію особистості педагога-вихователя.

вміти:

здійснювати критичний аналіз та оцінку сучасних наукових досягнень у галузі методики викладання у вищій школі;
генерувати нові ідеї при вирішенні дослідницьких завдань, у тому числі в міждисциплінарних галузях;
здійснювати пошук, оброблення, аналіз і контекстуалізацію значного обсягу наукової інформації з різних джерел, інтерпретацію результатів наукових досліджень;

орієнтуватися в інформаційних Internet-джерелах з проблем методики викладання, працювати з бібліотечними фондами, критично ставитись до отриманої інформації;

володіти комп'ютерною та інформаційною культурою, усвідомлювати цінності суб'єктивної позиції в інформаційному просторі;

оцінювати та забезпечувати якість надання освітніх послуг.

Аналізувати практичний досвід діяльності, виявляти помилки і упущення в методиці викладання дисциплін, будувати причинно-наслідкові зв'язки в конкретних проблемних ситуаціях, що виникають під час освітнього процесу.

ВИКЛАДАЧІ:

Начальник кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін доктор педагогічних наук, професор МІРОШНІЧЕНКО Валентина Іванівна, e-mail: mvi_2016@ukr.net

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Профільна аудиторія гуманітарних дисциплін (412).

Програмне забезпечення: модульне середовище академії – <http://10.241.24.9/>

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. Предмет, завдання, основні категорії та актуальні проблеми методики викладання у вищій школі

Тема 2. Методика підготовки та проведення лекцій у вищій школі

Тема 3. Методика проведення практичних занять у вищій школі.

Тема 4. Методика розв'язання педагогічних ситуацій у вищій школі

Тема 5. Професійно-педагогічна майстерність офіцера

Тема 6. Самовиховання як шлях професійного самовдосконалення

Тема 7. Комунікативне забезпечення освітнього процесу у вищій школі

Запланована навчальна діяльність: лекції – 12 год., практичні заняття – 12 год., семінарські заняття – 10 год., індивідуальна робота – 26 год., самостійна робота – 28 год., екзамен – 2 год.; разом – 90 год.

Форми (методи) навчання: лекції (з використанням методів проблемного навчання і візуалізації); практичні заняття (з використанням методів моделювання, тренінгів, майстер-класів, практикумів), семінарські заняття (з використанням методів проблемної дискусії, мозкового штурму, круглого столу та фіксованих виступів); самостійна робота (розробка рефератів та розширених конспектів відповідно до питань визначених у темах, індивідуальні завдання).

Взаємозв'язок з іншими дисциплінами. Викладання навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі» здійснюється у тісному зв'язку з такими дисциплінами, як «Філософія та методологія науки», «Основи наукової комунікації», «Актуальні проблеми військової педагогіки» тощо.

Форми оцінювання результатів навчання: усне опитування, письмове опитування, тестове опитування, підсумковий контрольний захід.

Вид семестрового контролю: екзамен.

Навчальні ресурси:

1. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / В. В. Каплінський. – Київ : КНТ, 2017. – 225 с.
2. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. К. : Центр учб. л-ри, 2007. – 232 с.
3. Федоренко О.І. Педагогіка вищої школи: навч. Посібник. Харків : Бровін О.В., 2020. 240 с.
4. Кучинська І.О. Педагогіка вищої школи: навч. Посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2020. 292 с.
5. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. – К.: «Академвидав», 2006. – 352 с.
6. Педагогіка: навч. посібник / В. М. Галузьяк, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. – 5-те вид., випр. і доп. – Вінниця: видавництво ТОВ фірма «Планер», 2012. – 400 с.

Викладач: згідно форми А-4.03.

II. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує формування у ад'юнктів таких **програмних компетентностей**:

ЗК3 Здатність до управління науковим та науково-педагогічним колективом, розробляти проекти та управляти ними, до прийняття управлінського рішень, а також до ефективної організації наукової та науково-технічної діяльності, інтерпретувати результати проведених експериментів та брати участь у дискусіях із досвідченими науковцями в галузі безпеки державного кордону стосовно наукового значення та потенційних наслідків отриманих результатів;

ЗК4 Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність та розробляти навчально-методичне забезпечення, проводити групові, практичні, семінарські заняття (вправи), комплексні консультації, керувати самостійною роботою, а також приймати участь у проведенні комплексних оперативних-тактичних задач, ділових ігор (командно-штабних навчань).

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення ад'юнктами таких **програмних результатів навчання**:

ПРН6 Володіти вміннями та навичками з питань організації і форм здійснення освітнього процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методів викладання навчальних дисциплін.

III. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет, завдання, основні категорії та актуальні проблеми методики викладання у вищій школі

Предмет та завдання методики викладання у вищій школі. Предмет методики викладання у вищій школі. Завдання методики викладання у вищій школі. Основні категорії методики викладання у вищій школі. Методи і прийоми викладання у вищій школі. Уміння і навички. Сформованість умінь.

Тема 2. Методика підготовки та проведення лекцій у вищій школі

Лекція як організаційна форма навчання у ВНЗ, її види та функції. Підготовка викладача до лекції. Роль першої лекції з нової навчальної дисципліни. Активізація уваги на лекції. Прийоми активізації уваги слухачів на початку лекції. Прийоми активізації уваги слухачів в процесі лекції. Уміння виявляти емоційне ставлення до інформації

Тема 3. Методика проведення практичних занять у вищій школі.

Підготовка та проведення практичних занять у вищій школі. Використання сучасних інноваційних технологій на практичних заняттях. Активізація діяльності слухачів на практичному занятті. Проблемні запитання як спосіб активізації пізнавальної діяльності слухачів на практичному занятті Виникнення та формування інтересу слухачів до змісту практичних занять.

Тема 4. Методика розв'язання педагогічних ситуацій у вищій школі

Педагогічні ситуації як складова освітнього процесу у вищій школі. Педагогічні ситуації як складова освітнього процесу та їх різновиди. Методичні рекомендації щодо розв'язання педагогічних. Застосування теоретичних знань з педагогіки для успішного розв'язання педагогічних ситуацій. Конфліктні ситуації у вищій школі. Поняття конфліктів у вищій школі та їх класифікація. Структура педагогічного конфлікту та динаміка його розвитку. Діяльність викладача з врегулювання конфліктів: основні стратегії та методи. Методика розв'язання педагогічних ситуацій. Ситуативно-рольові завдання, вправи і проблемні ситуації для формування педагогічних навичок і умінь. Вирішення педагогічних ситуацій.

Тема 5. Професійно-педагогічна майстерність офіцера

Педагогічні аспекти професійної діяльності офіцера. Педагогічна майстерність та її елементи. Педагогічні вимоги до особистості офіцера. Типологія особистості педагога-вихователя. Педагог як суб'єкт педагогічного процесу. Зміст педагогічної діяльності педагога. Елементи педагогічної майстерності педагога. Педагогічна техніка.

Тема 6. Самовиховання як шлях професійного самовдосконалення

Виховання та самовиховання. Потенціал освіти щодо самовиховання. Психологічні механізми самовиховання. Керівництво процесом самовиховання слухачів. Творчі проекти слухачів як засіб самовдосконалення. Спонування до самовдосконалення. Рушійна сила самовдосконалення. Організація цільового та організаційно-діяльнісного етапу самовиховання. Об'єктивна самооцінка. Тактика самовдосконалення та самовиховання. Особливості та умови ефективності самовиховання в колективі. Діагностика (критерії, компоненти) вихованості особистості Основні моделі самовиховання західної школи та особливості методики їх викладання.

Тема 7. Комунікативне забезпечення освітнього процесу у вищій школі

Комунікативні уміння викладача вищого закладу освіти. Система комунікативних умінь викладача. Різновиди взаємного контакту в освітньому процесі. Забезпечення взаємного контакту в ситуаціях першого знайомства. Особливості комунікативної поведінки в процесі спілкування. Комунікативне забезпечення викладання в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти. Поняття комунікативної поведінки. Забезпечення взаємного контакту в процесі спілкування. Психологічне налаштування на сприйняття інформації. Культура спілкування учасників освітнього процесу. Поняття культури спілкування учасників освітнього процесу. Співвідношення професійної культури та культури спілкування. Особливості комунікативної поведінки в процесі спілкування. Застосування комунікативного потенціалу при викладанні навчальних дисциплін науково-педагогічним складом.

ІV. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Розподіл навчального часу за курсами, семестрами та видами навчального навантаження

Курс	Семестр	Кількість кредитів ECTS	Кількість годин																	Форми підсумкового контролю							
			Загальна	Усього аудиторних занять	Аудиторна робота										Індивідуальна робота							Самостійна робота	Екзамен	Диференційований залік	Залік		
					лекції	групові заняття	групові вправи	практичні заняття	лабораторні заняття	семінари	рольові ігри	контрольна робота	індивідуальні заняття	*модульний контроль	підсумковий контроль	Усього	реферат	конспект з теми	переклад текстів	розрахункове завдання	курсова робота					контрольна робота	консультація
2	4	3	90	36	12			12		10					2	26	4	22						28	+		
Усього за дисципліну		3	90	36	12			12		10					2	26	4	22						28	+		

4.2. Розподіл навчального часу за розділами (модулями), темами та видами навчального навантаження

№ теми	Назва теми	Загальна	Усього аудиторних занять	Кількість годин										
				Аудиторна робота					Індивідуальна робота					Самостійна робота
				Лекції	практичні заняття	індивідуальні заняття	Семінари	підсумковий контроль	Усього	реферати	Конспект з теми	реферат	контрольна робота	
1.	Предмет та завдання методики викладання у вищій школі	12	4	2			2		4		4			4
2.	Методика підготовки та проведення лекцій у вищій школі	10	4	2	2				2		2			4
3.	Методика проведення практичних занять у вищій школі	12	6	2	2		2		2		2			4
4.	Методика розв'язання педагогічних ситуацій у вищій школі.	16	6	2	2		2		6	2	4			4
5.	Професійно-педагогічна майстерність офіцера	14	6	2	2		2		4		4			4
6.	Самовиховання як шлях професійного самовдосконалення	10	4	2	2				2		2			4
7.	Комунікативне забезпечення освітнього процесу у вищій школі	14	4		2		2		6	2	4			4
	Екзамен	2	2					2						
	Усього за дисципліну	90	36	12	12		10	2	26	4	20			28

4.3. План проходження навчальної дисципліни
Запланована кількість аудиторного навантаження – 36 годин

№ теми	Найменування теми	Кількість годин	Номери, вид занять та кількість годин												Місяці	Номери тем, занять та кількість годин	Кількість годин
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
1	ТЕМА 1. Предмет та завдання методики викладання у вищій школі	4	Л2	Сз2											01	1/1Л(2); 1/2Сз(2); 2/1 Л(2); 2/2Пз(2)	8
	ТЕМА 2 Методика підготовки та проведення лекцій у вищій школі	4	Л2	Пз2											02	3/1Л(2); 3/2Сз(2); 3/3Пз(2); 4/1Л(2)	8
	ТЕМА 3. Методика проведення практичних занять у вищій школі	6	Л2	Сз2	Пз2										03	4/2Пз(2); 4/3Сз(2); 5/1Л(2); 5/2Сз(2);	8
4	ТЕМА 4. Методика проведення практичних занять у вищій школі	6	Л2	Сз2	Пз2										04	5/3Пз(2); 6/1Л(2); 6/2Пз(2)	6

5	ТЕМА 5. Професійно-педагогічна майстерність офіцера	6	Л2	Пз2	Сз2									05	7/1Л(2); 7/2Пз(2); Е(2)	6
6	ТЕМА 6.. Самовиховання як шлях професійного самовдосконалення	4	Л4	Сз2												
7	ТЕМА 7. Комунікативне забезпечення освітнього процесу у вищій школі	4	Пз2	Сз2												
Екзамен		4	Е2											06		
Всього		36												Всього		36

Умовні скорочення:

Лекція - Л

Семінарське заняття – Сз

Практичне заняття – Пз

Екзамен - Е

Заняття, що обов'язкове для оцінювання - 1/2Сз(2)

4.4. Тематичний план

Номери тем	Номер заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
1	2 курс				
	3-4 семестр				
			12	ТЕМА 1. Предмет та завдання методики викладання у вищій школі	
	1	Лекція	2	Заняття 1. Предмет, завдання, основні категорії та актуальні проблеми методики викладання у вищій школі. 1. Предмет та завдання методики викладання у вищій школі. 2. Основні категорії методики викладання у вищій школі. 3. Актуальні проблеми методики викладання у вищій школі.	[1.1] ст. 8–10; [2.1] ст. 29–37; [3.1] ст. 1–20;
		Сам. робота	4	Основні категорії та актуальні проблеми методики викладання у вищій школі. 1. Актуальні проблеми методики викладання. 2. Основні категорії методики викладання.	[2.2] ст. 31–35; [2.3] ст. 35–42; [1.3] ст. 182–186.
2	Семінар	2	Заняття 2. Основні категорії методики викладання у вищій школі 1. Методи і прийоми викладання у вищій школі. 2. Уміння і навички. 3. Сформованість умінь.	[1.2] ст. 8–28; [1.2] ст. 44–68; [3.3] ст. 166–174.	

Номери тем	Номер заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
		Індивідуальна робота (конспект з теми)	4	Розробка конспекту за заданою тематикою Науково-теоретичні основи методики викладання у вищій школі 1. Методи та прийоми викладання. 2. Прийоми викладання у вищій школі	[2.3] ст. 31–35; [3.3] ст. 43–51; [3.4] ст. 60–63.
2			10	ТЕМА 2. Методологія підготовки та проведення лекції у вищій школі	
	1	Лекція	2	Заняття 1. Методика підготовки та проведення лекції у вищій школі 1. Лекція як організаційна форма навчання у ЗВО, її види та функції 2. Підготовка викладача до лекції 3. Роль першої лекції з нової навчальної дисципліни	[2.1] ст.21–30; [2.3] ст. 29–37; [3.5] ст. 12–13.
		Сам. Робота	4	Методологія і методи запровадження досліджень у практику освітнього процесу 1. Місце та роль методології 2. Джерела дослідження. 3. Методи педагогічного дослідження.	[2.1] ст. 12–14; [2.2] с.21–30; [3.2] ст. 29–37; [3.4] ст. 12–13.
	2	Практичне заняття	2	Заняття 2. Активізація уваги на лекції 1. Прийоми активізації уваги слухачів на початку лекції 2. Прийоми активізації уваги слухачів в процесі лекції 3. Уміння виявляти емоційне ставлення до інформації	[1.1] ст. 1–4; [2.3] ст.21–30; [3.2] ст. 29–37; [3.3] ст. 12–13.
		Індивідуальна робота (конспект з теми)	2	Розробка конспекту за заданою тематикою Історико-праксеологічні основи методики викладання 1. Історичні методи розвитку методики викладання. 2. Особливості прaxeологічного дослідження. 3. Зміст прaxeології дослідження.	[2.2] ст. 12–14; [2.3] ст.21–30; [3.3] ст. 186-190; [3.4] ст. 29–37; [3.5] ст. 12–13; [3.6] ст. 22–24.
3			12	ТЕМА 3. Методика проведення практичних занять у вищій школі	

Номери тем	Номер заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
	1	Лекція	2	Заняття 1. Підготовка та проведення практичних занять у вищій школі 1. Дидактичні цілі та функції практичних занять. 2. Використання сучасних інноваційних технологій на практичних заняттях	[2.2] ст. 136–143.
		сам. робота	4	Тенденції розвитку методики викладання 1. Особливості реформування системи вищої освіти й методики проведення практичних занять. 2. Особливості методики практичних занять у вищій школі	[2.2] ст. 188–203; [2.3] ст. 126-230; [2.4] ст. 134-140.
	2	Семінар	2	Заняття 2. Активізація діяльності слухачів на практичному занятті 1. Проблемні питання як спосіб активізації пізнавальної діяльності слухачів на практичному занятті 2. Виникнення та формування інтересу слухачів до змісту практичних занять.	[2.3] ст. 204–220; [3.4] ст. 204–220; [3.5] ст. 243–252.
	3	Практичне заняття	2	Заняття 3. Проведення практичних занять 1. Розроблення плану-конспекту до практичного заняття. 2. Розроблення різноманітних форм завдань для практичного заняття. 3. Оцінка роботи слухача на практичному занятті.	[2.3] ст. 204–220; [3.4] ст. 204–220; [2.5] ст. 243–252.
		індивідуальне завдання (конспект з теми)	2	Особливості запровадження технології критичного мислення у методику викладання 1. Основні ідеї технології критичного мислення. 2. Засадничі положення технології критичного мислення.	[1.1] ст. 1-10. [2.1] ст. 34-47
4			16	ТЕМА 4. Методика розв'язання педагогічних ситуацій у вищій школі	
	1	Лекція	2	Заняття 1. Педагогічні ситуації як складова освітнього процесу у вищій школі 1. Педагогічні ситуації як складова освітнього процесу та їх різновиди	[2.1] ст. 38–43; [1.2] ст. 50–65; [3.1] ст. 45–59;

Номери тем	Номер заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
				2. Методичні рекомендації щодо розв'язання педагогічних ситуацій 3. Застосування теоретичних знань з педагогіки для успішного розв'язання педагогічних ситуацій.	
		сам. робота	4	Провідні чинники розвитку методики викладання у вищій школі Загальна характеристика чинників розвитку методики викладання. Особливості запровадження інновацій у практику викладання.	[2.2] ст. 38–43; [3.2] ст. 50–65; [3.3] ст. 447–463; [3.4] ст. 161–165;
	2	Практичне заняття	2	Заняття 2. Конфліктні ситуації у вищій школі 1. Поняття конфліктів у вищій школі та їх класифікація 2. Структура педагогічного конфлікту та динаміка його розвитку 3. Діяльність викладача з врегулювання конфліктів: основні стратегії та методи.	[2.2] ст. 66–79; [3.1] ст. 61–65.
	3	Семінар	2	Заняття 3. Методика розв'язання педагогічних ситуацій 1. Ситуативно-рольові завдання, вправи і проблемні ситуації для формування педагогічних навичок і умінь. 2. Вирішення педагогічних ситуацій.	[2.2] ст. 196–205; [3.3] ст. 161–174.
		індивідуальна робота (конспект з теми)	4	Розробка конспекту за заданою тематикою Інтерактивні методи викладання у вищій школі 1. Основні ідеї технології інтерактивного навчання. 2. Особливості запровадження інтерактивних технологій у практику освітньої діяльності	[2.2] ст. 196–205; [3.3] ст. 177–190.
		індивідуальна робота (реферат)	2	Розробка реферату за заданою тематикою 1. Інтерактивні методи викладання у вищій школі. 2. Методичні рекомендації щодо розв'язання педагогічних ситуацій.	
5			14	ТЕМА 5. Професійно-педагогічна майстерність офіцера	

Номери тем	Номер заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
	1	Лекція	2	Заняття 1. Педагогічні аспекти професійної діяльності офіцера 1. Педагогічна майстерність та її елементи. 2. Педагогічні вимоги до особистості офіцера. 3. Типологія особистості педагога-вихователя.	[2.2] ст. 136–143; [3.3] ст. 147–150.
		індивідуальна робота (конспект з теми)	4	Розробка конспекту за заданою тематикою Інновації та традиції у викладацькій діяльності. 1. Розуміння природи інновацій. 2. Інновації та традиції: синергія взаємодії.	[2.2] ст. 174–180; [3.3] ст. 151–160.
	2	Семінар	2	Заняття 2. Педагог як суб'єкт педагогічного процесу 1. Зміст педагогічної діяльності педагога. 2. Елементи педагогічної майстерності педагога. 3. Педагогічна техніка	[2.2] ст. 196–222; [3.3] ст. 161–166.
		Самостійна робота	4	Трансформація місії освіти в умовах суспільства знань 1. Сутність і зміст нової парадигми грамотності. 2. Безперервність як провідна характеристика сучасної освіти та її відображення у методиці викладання. 3. Напрями діяльності міжнародного товариства у пошуках шляхів виходу з глобальної гуманітарної кризи.	[3.2] ст. 136–142; [3.5] ст. 115–118.
	3	Практичне заняття	2	Заняття 3. Професійне становлення педагога 1. Розвиток педагогічних здібностей. 2. Педагогічна культура.	
6			10	ТЕМА 6. Самовиховання як шлях професійного самовдосконалення	
	1	Лекція	2	Заняття 1. Теорія виховання 1. Поняття про виховання та його основні концепції. 2. Психологічні механізми виховання.	[2.2] ст. 136–140; [3.3] ст. 147–150.
		Сам. робота	4	Моделі інноваційних процесів у практиці освітньої діяльності. 1. Інновації як процес і як результат викладання.	[3.3] ст. 102–120; [3.5] ст. 17–23

Номери тем	Номер заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
				2. Інновація як реформування традиції.	
	2	Практичне заняття	2	Заняття 2. Виховання особистості в колективі 1. Виховна робота куратора. 2. Конфлікти у педагогічній діяльності.	[2.2] ст. 196–222; [3.6] ст. 243–252.
		індивідуальна робота (конспект з теми)	2	Розробка конспекту за заданою тематикою Стандартизація змісту освіти та якості знань та їх реалізація у методиці викладання 1. Критерії визначення (компоненти) освітньої моделі школи. 2. Основні моделі масової західної школи та особливості методики викладання.	[3.2] ст. 241–258;
7			14	ТЕМА 7. Комунікативне забезпечення освітнього процесу у вищій школі	
	1	Практичне заняття	2	Заняття 1. Комунікативні уміння викладача вищого закладу освіти. 1. Система комунікативних умінь викладача. 2. Різновиди взаємного контакту в освітньому процесі. 3. Забезпечення взаємного контакту в ситуаціях першого знайомства.	[3.6] ст. 188–203.
		Сам. робота	4	Національний контекст розвитку формальної, неформальної та інформальної освіти 1. Нормативно-правові основи розвитку формальної, неформальної та інформальної освіти в Україні. 2. Особливості управління розвитком формальної, неформальної та інформальної освіти в Україні.	[3.3] ст. 102-119; [3.6] ст. 188-203; [3.5] ст. 187–205.
	2	Семінар	2	Заняття 2. Особливості комунікативної поведінки в процесі спілкування 1. Поняття комунікативної поведінки 2. Забезпечення взаємного контакту в процесі спілкування.	[3.5] ст. 187–205.

Номери тем	Номер заняття	Види навчальних занять	Кількість годин	Найменування теми і навчальні питання	Література
				3. Психологічне налаштування на сприйняття інформації.	
		Індивідуальна робота (конспект з теми)	2	Розробка конспекту за заданою тематикою Система комунікативних умінь викладача. Різновиди взаємного контакту в освітньому процесі. Забезпечення взаємного контакту в ситуаціях першого знайомства. Особливості комунікативної поведінки в процесі спілкування. Поняття комунікативної поведінки.	[2.2] ст. 187–205; [3.2] ст. 79–135.
		індивідуальна робота (реферат)	2	Підготовка реферату за заданою тематикою Структура та характеристика освітньої системи однієї з країн ЄС.	[2.3] ст. 187–205; [3.2] ст. 79–135; [3.6] ст. 271–341.
	3	Семінар	2	Заняття 3. Культура спілкування учасників освітнього процесу. 1. Поняття культури спілкування учасників освітнього процесу. 2. Співвідношення професійної культури та культури спілкування.	[2.2] ст. 187–205; [3.6] ст. 10–183; [3.2] ст. 79–135; [3.5] ст. 271–341.
Екзамен			2		
Разом за семестр			90		
Разом за курс			90		
Усього за дисципліну			90		

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. Предмет та завдання методики викладання у вищій школі

Опрацювання матеріалу лекції 1/1.

Підготовка до семінарського заняття 1/2.

ТЕМА 2. Методологія, методи і джерельна база порівняльно-педагогічного дослідження

Опрацювання матеріалу лекцій 2/1.

Підготовка до практичного заняття 2/2.

Опрацювання теоретичного матеріалу згідно тематики самостійної роботи з теми 2.

Опрацювання теоретичного матеріалу згідно тематики індивідуальної роботи з теми 2.

ТЕМА 3. Методика проведення практичних занять у вищій школі.

Опрацювання матеріалу лекції 3/1.

Опрацювання практичного заняття 3/2.

Підготовка до семінарського заняття 3/3.

ТЕМА 4. Методика розв'язання педагогічних ситуацій у вищій школі

Опрацювання матеріалу лекції 4/1.

Опрацювання матеріалу практичного заняття 4/2.

Підготовка до семінарського заняття 4/3.

ТЕМА 5. Професійно-педагогічна майстерність офіцера

Опрацювання матеріалу лекції 5/1.

Підготовка до семінарського заняття 5/3.

Опрацювання теоретичного матеріалу згідно тематики самостійної роботи з теми 5.

ТЕМА 6. Самовиховання як шлях професійного самовдосконалення.

Опрацювання матеріалу лекції 6/1.

Підготовка до практичного заняття 6/2.

ТЕМА 7. Комунікативне забезпечення освітнього процесу у вищій школі.

Підготовка до практичного заняття 7/1 та семінарського заняття 7/2.

Підготовка до екзамену.

Опрацювання теоретичного матеріалу згідно тематики самостійної роботи з теми 7.

Опрацювання теоретичного матеріалу згідно тематики індивідуальної роботи з теми 7.

VI. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Теми рефератів з теми № 4 (один реферат за вибором):

1. Інтерактивні методи викладання у вищій школі як шлях до уникнення конфліктних ситуацій.
2. Методичні рекомендації щодо розв'язання педагогічних ситуацій.
3. Типові помилки педагогів у проблемних ситуаціях.
4. Роль педагогічних ситуацій у розвитку професійної компетентності педагога.
5. Причини виникнення конфліктних ситуацій у педагогічному процесі та шляхи їх розв'язання.

Теми рефератів з теми № 7 (один реферат за вибором):

1. Культура спілкування учасників освітнього процесу.
2. Комунікативна культура викладача вищої школи.
3. Особливості комунікативної поведінки в процесі спілкування.
4. Розроблення моделі комунікативних умінь учасників освітнього процесу.
5. Застосування комунікативного потенціалу при викладанні навчальних дисциплін науково-педагогічним складом.

VIII. МЕТОДИ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль:

Обов'язковими до оцінювання є заняття: 1/2; 2/2; 3/2; 4/3; 5/2; 6/2; 7/2.

На заняттях оцінку ад'юнкти отримують за усні відповіді, доповіді, участь у проблемній дискусії, мозковому штурмі, круглому столі на семінарських заняттях, виконання індивідуальних робіт, написання рефератів та розширених конспектів відповідно до питань визначених у темах, виконання практичних завдань.

Підсумковий контроль: здійснюється у формі екзамену. Екзамен проводиться в усній формі за білетами.

Система оцінювання здійснюється згідно «Положення про систему поточного і підсумкового оцінювання знань слухачів і курсантів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького» від «18» листопада 2019 року № 395.

VIII. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Курсант (слухач, студент) допускається до семестрового контролю (семестрового екзамену, диференційованого заліку, заліку), якщо він склав всі модулі, виконав всі види завдань, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

Підсумкова оцінка за дисципліну виставляється за результатами модульних контролів, якщо немає модулів з середньоарифметичної оцінки з поточних оцінок, та оцінки одержаної на семестровому контролі.

Курсант (слухач, студент), який не склав хоча б одного модуля, курсової роботи (проекту), отримав середньоарифметичну оцінку з поточних оцінок за аудиторну роботу менше 2,0, не відвідував за контрольні, лабораторні роботи, індивідуальну роботу, не допускається до семестрового контролю.

Загальну оцінку за аудиторну, самостійну (індивідуальну) роботу необхідно вираховувати як середньоарифметичну з поточних оцінок, шляхом ділення суми оцінок (5,4,3,2), на кількість оцінок отриманих протягом модуля (семестру, періоду вивчення дисципліни), яка визначена робочою програмою навчальної дисципліни. Для розрахунку, кількість поточних оцінок повинна бути не менше чотирьох, для заочної форми навчання – не менше двох.

Курсанта (слухача, студента) можна звільнити від складання диференційованого заліку з виставленням оцінки в екзаменаційну відомість відповідно до таблиці відповідності шкал оцінювання, якщо середній бал за модулі (середньоарифметичну з поточних оцінок за аудиторну, індивідуальну та самостійну роботу) є не нижче 4.01 (додаток 1).

Оцінка навчальних досягнень курсантів (слухачів, студентів) на семестрових екзаменах, диференційованих заліках, заліках методом тестового контролю виставляється з урахуванням відсотка правильних відповідей: «відмінно» – якщо отримано не менше 90 % правильних відповідей; «добре» – якщо отримано не менше 80 % правильних відповідей; «задовільно» – якщо отримано не менше 60 % правильних відповідей.

Якщо курсант (слухач, студент) за відповіді на семестровому контролі отримує оцінку «незадовільно», засвоєння дисципліни йому не зараховується і у відомості обліку успішності виставляється оцінка «незадовільно» за національною шкалою, 50 балів за 100-бальною шкалою і FX – за шкалою ЄКТС (додаток 1).

Семестровий контроль оцінюється за національною шкалою, 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС відповідно до «Шкали переведення національної системи і системи ЄКТС в 100-бальну систему» та «Таблиці відповідності шкал оцінювання» (таблиця 1).

Таблиця 1.

Таблиця відповідності шкал оцінювання

Сума кількості балів	Бал за 100 бальною шкалою	Національна шкала	Оцінка ЄКТС
5,00-4,51	100-90	5	A
4,50-4,01	89-82	4	B
4,00-3,51	81-75	4	C
3,50-3,01	74-67	3	D
3,00-2,6	66-60	3	E
2,59-2,00	59-35	2	FX
1,99-0,00	34-1	2	F

IX. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1.1 Нормативно-правові акти

1.1. Про вищу освіту : Закон України від від 01.07.2014 № 1556-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст. 2004 (або [Електронний ресурс] <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>)

1.2 Базова

- 2.1. Каплінський В.В. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / В. В. Каплінський. – Київ : КНТ, 2017. – 225 с.
 2.2. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. К. : Центр учб. л-ри, 2007. – 232 с.
 2.3. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи. К, 2008. 272 с.

1.3 Допоміжна

- 3.1. Український педагогічний словник / Під ред. С.У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 234с.
 3.2. Енциклопедія освіти / В. Г. Кремень (голов.ред.). – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

- 3.3. Сисоєва С. О. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко / МОН України, Київський університет імені Бориса Грінченка, НУБІП України. – К : ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.
- 3.4. Енциклопедія освіти / В. Г. Кремень (голов.ред.). – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
- 3.5. Нагаєв В. М.Методика викладання у вищій школі: навч. посіб. К. : Центр учб. л-ри, 2007. – 232 с.
- 3.6. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. – 3-тє вид., допов. і переробл. К.: СПД Богданова А. М., 2008. – 376 с.
- 3.7. Педагогіка: навч. посібник / В. М. Галузяк, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. – 5-те вид., випр. і доп. – Вінниця: видавництво ТОВ фірма «Планер», 2012. – 400 с.
- 3.8. Федоренко О.І. Педагогіка вищої школи: навч. Посібник. Харків : Бровін О.В., 2020. 240 с.
- 2.9. Кучинська І.О. Педагогіка вищої школи: навч. Посібник. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2020. 292 с.
- 2.10. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. – К.: «Академвидав», 2006. – 352 с.

-

Х. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Сайт кафедри ІР: <http://10.241.24.235/kaf14>
2. Модульне середовище навчання <https://10.241.24.43/course/index.php?categoryid=23>
3. [http:// ru.osvita.ua/](http://ru.osvita.ua/)

